

„Primorski list“

izhaja vsaki 1., 10., in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 50 n., za pol leta 75 n. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

PRIMORSKI LIST

Boučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse za vero, dom, cesarja

Uredništvo in upravnništvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nepravilna pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema oglase in naznanila po pogodbi.

Odgovorni urednik in izdajatelj: J. Marušič.

Lastnik: Konsorcij „Primorskega Lista“.

Tiska: Hilarijanska tiskarna.

Binkoštni odmevi!

Praznike sv. Duha praznovali smo ravno kar. Ta duh je duh ljubezni božje. Kjer pa je ljubezen tam je soglasje in ni nasprotovanja, nepokorščine, kljubovanja in upornosti. Žalibog da ta duh ljubezni božje in bratstva ne vlada več na svetu. Ravno narobe, povsodi vlada in se šopiri duh upornosti! Vsakemu ukazu in naredbi ozir. odredbi bodisi od vladne ali cerkvene strani se dandanes protivijo nekateri uporni duhovi. Ako n. pr. vlada odredi, da morajo njeni služabniki — uradniki — se učiti jezika naroda, med katerim služijo, ali da morajo popolnoma in natanko izvrševati jezikovno ravnopravnost, se oni takemu ukazu na tihem smejejo in ga molče prezirajo!

Ker je nedavno vis. namestništvo v Trstu izdalo ukaz, da se kruh najfineje vrste ne sme prodajati čez 20 kr. kilo, že tuhtajo ljudje, kako bi se uprli temu ukazu in kako ga zaprečili.

Ko je letos o Veliki noči premil. tržaški škof naklonil svojim vernikom neke izredne konferencije ali misijonske govore, še je tudi pri tej priliki pokazala upornost nahujskanega ljudstva. Siloma so zabranili misijonarju nadaljevati svoje cerkvene govore. Ker so žugali, da bo de kri tekla, je bil škof primoran nadaljne pridige ustaviti. Zdaj se ta upornost širi dalje po Istri, kjer Italijani nočejo svojega škofa sprejemati, da bi delil njihovim otrokom zakrament sv. birme iz jedinega vzroka ker je — Slovan. — V Gradcu niso zadovoljni z imenovanjem grofa Gleisbacha predsednikom višjega sodišča. In zakaj ne? Zato, ker je ko minister v Badenijem ministertvu podpisal jezikovne naredbe za Češko.

In kaj je bila lansko leto obstrukcija v državnem zboru drugega, kakor upornost in kljubovanje postavni vladi? Tako vidimo povsod od jednega konca sveta do drugega le nepokornost in nasprotovanje! Jeli čuda potem, da se je polotil tak puntarski duh tudi našega dobrega, pohlevnega in krotkega slovenskega ljudstva? Nekdaj je bilo nečuvano pri nas, da bi se kje protivili ukazu župana ali kaké višje oblasti. In sedaj? Znano je, da je goriško okr. glavarstvo že pred tremi leti prepevala vse javne plese v goriški okolici. Temu ukazu se težko pokori plesateljina mladina, a še težje nekateri krčmarji, ker si ne morejo s težko prisluženimi novci mladeničev žepov polniti. Zatorej je šinil tudi v njo uporni duh in začela se je puntati. Vkljub prepovedi okr. glavarstva in brez dovoljenja dotičnih županov, je mladina priredila 15. in 22. maja v dveh okoliških vaseh javni ples. Mladeniči so tako zaslepljeni ali zapeljani (kdo ve?) da nič ne marajo, tudi, če bodo kaznovani z večtedenskim zaporom.

Ali ni to žalostno? Kam plovemo po tej poti? Kam pridemo, ako se bo de na tak način avtoriteta ali veljava naših predstojnikov zaničevala in z nogami teptala? Ako se bo to dopuščalo, potem se kmalu vzkoti mladi revolucionarni naraščaj na kmetih, ki se sem ter tje že sedaj ne boji Boga, ker ga preklinja; ne „prežonov“, ker sam sili notri; ne županov, ker jim pred nosom kljubuje in postavo krši...

Tu torej tirjamo v imenu javnega reda in ljudske morale, da se najstrožje kaznujejo taki mladi uporniki (revolucionarji)!

Bog pa ne daj, da bi se slavna politična oblast uklonila vaškim razgrajajem in izpostavila v zasmele dobromislele župane in posredno samo sebe s preklicem prepovedi javnih plesov.

Sicer pa smo na Primorskem: in pri nas je vse mogoče! — O tem priča Trst, kjer se je moral škof vmakniti po ulični druhal. In mi smo slišali, da govori se, da se v mesecu juniju odpre zavornica semnje... in da se bodo „brejariji“ slobodno vlačili od vasi do vasi, seveda v ljudski blagor(?) in povzdigo

patriotičnega letošnjega slavlja! Ako se to zgodi, tedaj mi že še spregovorimo in še kdo drugi... Za danes pa kličemo svojcem: Rojaki! bodite podložni višji oblasti! „Ni namreč oblasti od drugod, kakor od Boga, kdor se oblasti ustavlja se ustavlja božji volji“. (Rim. XIII. 1.)

Vmeščenje prevzv. kneza in nadškofa

dr. Jakoba Missia.

Pred semeniščem.

Slovesno vmeščenje (intronizacija) prevzv. kneza in nadškofa je bila, kakor znano 22. maja. Ob 9. uri je daroval stolni prošt msgr. Jordan v osrednjem semenišču tiho sv. mašo, pri kateri je bil navzoč tudi nadvladika, stolni kapitel in mnogo duhovščine, katera je prihitela iz raznih, tudi najoddaljenih delov nadškofije, da se pokloni svojemu nadpastirju. — Med mašo so se zbirale vse šole in druga društva, da se udeleže spreveda. Žal, da moramo pibiti, da so prezrli naše Slogine zavode. Da nas prezira židovsko-liberalni magistrat nas ne boli, ali da nas je na Dunaju zatajil — v občo veselost — mož,

kateremu je mati Tirolka, oče iz Št. Andreja, da nas ta druga oblast prezira to — žali. Temu ne moremo, ne smemo molčati in tudi ne bomo nikdar molčali. Prevzvišeni, kateri enako ljubi vse svoje verne, gotovo ni hotel tega. S tem so napravili gospodje poklon le židovskim interpellantom na magistratu.

Sprevod.

je začel iz semen. kapele. Vreme krasnega majnika, ga je poveljevalo. Iz vseh cerkev so prinesli zastave. Ulice so bile okrašene. V dolgem sprevodu so se vrstile razne moščanske šole, gimnazija, realka, razne družbe, redovniki, bogoslovci, duhovniki, kapitel in pod baldahinom knez in nadškof. Ob obeh straneh pa se je trlo neštivilno naroda. Mogočno je odmevala caharijeva pesem „Benedictus“ od visokih sten. Prevzvišeni pa je delil vernemu ljudstvu blagoslov. — Pred stolnico so čakali dostojanstveniki raznih vojaških in civilnih oblasti v svetlih uniformah, oddelek vojaštva in veterani s svojo zastavo.

V stolnici.

Ko je vstopil prevzvišeni zabučale so orglje, orhestra in pevci:

„Glej veliki duhovnik“ („Ecce sacerdos magnus“). Nadvladika je najprej počastil kralja kraljev v najsv. zakramentu. Pred vel. altarjem so se potem prečitale listine imenovanja papeževga in cesarjevga in prevzvišeni je na to stopil k svojemu prestolu. Stolni prošt ga je nagovoril v latinskem jeziku, na kar je nadpastir odgovoril v izbranih besedah tudi v latinskem jeziku:

Služba škofovska je že sama na sebi težavna in odgovorna, pravo breme, ki bi bilo še za angeljske moči pretežko. Dan današnji pa je ta služba še bolj težavna, ker so premnogi ljudje vero izgubili, drugi pa se premalo menijo zanjo. Teh težav svoje službe sem si svest, ko jo sprejemam. Prosim Vas tedaj, čč. bratje, pomagajte mi, ker ste tudi Vi v isti službi ko jaz. Glejte, da boste vsi složni meji seboj in z menoj, da ne bodo eni podirali kar bodo drugi zidali. Vsi smo si bratje v Kristusu, vsi smo isti službi posvečeni, vsi poklicani v eno in isto večno življenje. Ne smejo nas torej ločiti posvetne koristi, če so nas večne koristi združile. Edinost je nam pa tudi izrecno priporočil in zapovedal Jezus Kristus. V slovesnem tre-

14

LISTEK

Moja doba in podoba.

Spisal Andrej Marušič.

(Dalje.)

Ko je bil državni zbor razgnan (7. marca 1849), bežal je F. z velikimi težavami proti sleški meji in pri Oderburgu prestopil na Prusko ter ustavil se v Ratiboru in Vratislavi, pa tudi tam ni bil varen; dohitel ga je iskalni list dunajske preiskovalne komisije, imela ga je že v rokah pruska policija, toda jej je ušel in prišel na Saksonsko, v Draždane in potlej v Lipsko, od koder pa je moral čez nekaj časa spet odriniti vsled neke rabuke, katero so podtikali avstrijskim begunom. Ni vedel, ali bi šel v Švico ali v Hamburg; odločil se je za Hamburg. Ker pa tudi v tej „republik“ ni bil za-nj zrak prav čist, odpeljal se je v severno Ameriko. Kaj je izprva tam počel, ni za gotovo znano; — pravili so, da je celó krčmaril — pozneje je bil učitelj. Pred kakimi 20 leti se je vrnil v Evropo, bival nekaj časa v Gradcu, kjer so njegovi stari somišljeniki nabrali za-nj celih osem gold. in nekaj krajcarjev! Preselil se je torej na Dunaj in dobil tam po prizadevanji nekkih prijateljev „48 letcev“ eno mesto v mestni ubožnici, toda ni živel notri, ampak kot „Pfündner“ v privatnem stanovanju. Obiskovali so ga nekteri znanci in dijaki. Umrl je pred 12 — 15 leti, pa ne, da bi se bil spametil! — Dasi se je Fister zeló ponašal, da je bil l. 1848, kar je bil, srečnega ga ne moremo imenovati. Naj večja uganjka gledé njegovega značaja je meni ta, da pri vsem tem, kar je očitno storil in govoril na Dunaji in kar povdarja tudi v svojih „Memoiren“, v katerih kaže, da je imel o katol. veri in duhovskem stanu svoje — recimo — posebne pojme, imenoval se je vendar o vsaki priliki z nekakim ponosom „katholischer Priester“!! O svojih cerkvenih govorih pripoveduje F., kaj so mu ljudje očitali: „Hier predige ich zu protestantisch, dort zu katholisch; da war ich zu lax, dort zu rigoros, immer aber zu wetlich, zu freisinnig“. Jez sodim, da „zu wetlich“.

Po vseh opisanih dunajskih zmotah mojega nekdanjega profesorja in prednika vrtno se nazaj v Gorico. V slovo od modroslovišča naj navedem nekaj šaljivega iz našega dijaškega kroga. Bil je med nami l. 1847 in tudi še v l. letu bogoslovja neki Talijat (od sv. Lucije na Mostu domá), enomalo len, pa genialen mladenič, ki se je pozneje kot vojak bojeval in mučil na Ogerskem in vsled tega l. 1849 ali 50 v Ptuj kot invalid umrl. T. je sestavil elegijo v lat.-slov.-furlanski mešanici po kopitu Ovid-jeve „Me miserum, quanti montes volvuntur aquarum“: — „Jamjam tacturos sidera summa putes“. Nadpis elegiji je bil: „Supplex proſnja studentis ad Jovem O. M.“ Iz pesmi same sem si zapomnil prvi distichon:

„O Jupiter revnih, tolaži, consoli ti mene!

Eu, nec križa!) imam, quem pro cidellis“) darem“.

Tej elegiji naj dodam h koncu še nekaj veselega.

Pri nas nismo poznali imena „črna“ šola, jez bi modroslovišče imenoval raji „bela“ šola, ker je to doba naravnega mladeniškega veselja. Cvetu veselja iščejo dijaki navadno v tem, da se shajajo v gostilnah. V gostilne hoditi je bilo

seveda nam akademikarjem po šolskih disciplinarnih pravilih dovoljeno. Gostilna, v katero sem jez z dvema prijateljskima m. novembra 1846 v prvo zašel, bila je, pa le prav malo časa, v tisti Catinelli-jevi hiši („Passaggio Edling“), kjer sem bil popred domači učitelj. Mislite si: v istih prostorih popred domači instruktor, potlej vesel pri kozarcu vina; 11 let pozneje so me hoteli spraviti tje — kakor pozneje povem — za ravnateljstva mestne deške šole, ki je še zdaj tam, in od l. 1884 naprej nadzorujem v isti šoli — verouk. Tako se v človeškem življenju vse spreminja! Iz omenjene nove gostilne smo šli tisti večer v dijaško gostilno „Alla Speranza“ v kapucinski ulici. Našli smo tam 3 — 4 sošolce, ki so se mene — novinca — posebno razveselili in mi začeli brž napivati: „Trink' aus, sauf' aus...“! potem so peli „An der Quelle sass der Knabe...“! Ti kolikor toliko hrupni, dasi pošteni izrazi veselja niso pravi ngajali moji naravi; veliko bolj so mi pa ugajali tihi „likof“ — po prestanih preskušnjah — v Solkanu pod skalami pri Soči („Janda“!). Poviševal je moje veselje pri „plutzerjih“ nepopisno romantični kraj.

d) Bogoslovna in semeniščna doba.

Dober učenec živi v mlajših letih sploh le za šolo; kaj je prihodnji poklic, ne razumé še prav, zato tudi le mimogredé včasih na-nj misli. Jez nisem nikoli kaj drugega mislil, ko da pojdem v „zeminár“, in to tem rajši, ker sem se bil že kot deček v „klerke“ zaljubil, ko so hodili na Rójice na sprehod in smo jim mi otročaji tekali naproti in spoštljivo vpili: „Kup'ju vijol'ce“? „Naj kup'ju, nej!“ Všeč mi je bil na njih častitljivi obleki posebno višnjevi pram („franze“) spredej na pasu in višnjevi rob zadej na plaščicu. Pa tudi druga znamenja so kazala menda mojo sposobnost za duhovski stan: da so me namreč cerkveni obredi veselili, da sem znal že kot gimnazijec na pamet peti vse, kar poje masnik pri peti maši; najbolj všeč mi je bilo slovesno predglašanje.

Prišlo so počitnice po končanem II. letu modroslovišča, sept.-okt. 1847. Stikali smo sošolci glave vkup, kje bi našli kak formular za prošnjo, ki smo jo imeli vložiti v „škofiji“. Oglasilo se nas je 18 samo za našo škofijo, v centralno semenišče pa je bilo sprejetih le malo, ostali smo skor vsi ekster-nisti, ker ni bilo v centralnem semenišči prostorov; razločevali smo se od „filozofov“ le v tem, da smo hodili civilno-črno oblečeni v semenišče, v bogoslovski kolegij. Novo življenje se je pričelo.

V I. bogosl. tečaju (letu) smo imeli dva profesorja: za cerkv. zgodovino starega prof. Jak. Stibiel a; za vse starozakonske predmete, katerih je bilo čvetero, pa mladega prof. Štef. Kocijančič-a. Po pravici povem, da prvi vtis od teh dveh profesorjev ni bil prav ugoden. Mi smo bili namreč prejšnji 2 leti vajeni poslušati naj lepša nemška predavanja, in zdaj? G. prof. St. je obširno Klein-ovo zgodovino bral, prof. Kocijančič pa, čegar vrlin nismo še poznali, bil je v pravem in priličnem pomenu sramežljiva devičica, mlad, lep, nedolžen, po-božen in — kakor se je pozneje pokazalo — učen duhovnik; govoril je preveč mrtvo. — Vse knjige za stari zakon smo dobili iz semen. knjižnice; „Klein-a“ 4 debele zvezke je imel pa vsak sam.

1) „Križ“ — krajcar

2) „cidella“ (furl.) — v izvornem pomenu sladčica, v dijaškem jargonu pa hlebec kruha (nóli).

notku, ko se je poslovil od učencev in imel stopiti na altar sv. križa, da bi se daroval Očetu za naše grehe, je učencem ponavljal in ponavljal svojo srčno željo, da naj bodo vsi ko eden. Prosil je tudi nebeskega Očeta te milosti učencem, da bi bili vsi ko eden. — Ta je torej želja Srca Jezusovega dragi bratje, ta je pa tudi njegova zapoved. Kdo se bo ustavljal ti želji? Bodite torej vsi ko eden v Srcu Jezusovem, enega srca in enih misli v službi Gospodovi. Podeli nam Gospod to milost po priprošnji Marijini in sv. patronov naše nadškofije!

Prevzvišeni je bil ves ginjen in je govoril s prosečim glasom. Izpolni Mu Bog želje Srca Jezusovega!

Zdaj se mu je poklonila duhovščina. Slovesnost je zaključila slovesna pontifikalna maša. O petju pri maši, govori veščak na drugem mestu v našem listu. Po sv. maši spremljala je duhovščina svojega nadpastirja do voza in prejela še enkrat blagoslov.

Napitnica

K obedu je bilo povabljenih 34 gostov. Na desni Njega Prevzvišenosti so sedeli c. kr. namestnik grof Goëse, nadškof Glavina, baron Winkler, župan Venutti in drugi. Na levi pa deželni glavar grof Coronini, škof Sterk, glavar Bosizis, predsednik Defacis in drugi. Napitnica Njega Prevzvišenosti se je glasila: „Da sem danes mej vami, ni se zgodilo po moji volji. Pršel sem v Gorico po volji presvitelega cesarja in po volji sv. Očeta. Branil sem se te službe in sem opozoril presvitelega cesarja, da nisem več v letih, da bi sprejemal nove službe in da so goriške razmere čisto druge ko one, v katerih sem zrasel in živel do zdaj. Ali presviti cesar je vključ temu hotel, naj grem v Gorico. Vdal sem se še zlasti za to, ker je tudi sv. Oče izrecno to želel in hotel. Vsi pa vemo, kolik moč je sv. Oče Leo XIII. Toliškega papeža svet je moral biti meni zapoved. Ko tedaj po volji najviših oblastnikov sprejemam novo službo, naj izrazim do njiju svojo vdanost in pokorščino s tem, da napijem Njega Veličanstvu presvitemu cesarju Francu Jožefu in Njega Svetosti Leonu XIII. katerima zakličemo vsi trikrat: Živela!

Takoj na to je Prevzvišeni napil c. kr. namestniku Goëssu. Izrazil je željo, da bi cerkvena in državna oblast zložno in zaupno sodelovala za časno in večno blaginjo ljudstva. Cerkev cení visoko podporo državne oblasti in meni, da tudi državna oblast cení podporo cerkvene oblasti. V tem upanju priželel je c. kr. namestniku, naj bi še mnogo let zastopal presvitelega cesarja v naši kronovini.

Grof Goëss je odgovoril z izbranimi besedami želeč, naj bi se Njega Prevzvišenosti posrečilo želje in namene strank in narodov goriške dežele združiti in napeljati na plodono delo v čast cerkvi in domovini.

Slednjič je še deželni glavar eksel. grof Fr. Coronini napil Prevzvišenemu rekoč, da je naša dežela imela vselej izvrstne pastirje, vredne naslednike sv. Mohorja. V imenu samoupravnih oblasti izraža veselje, da je tudi takrat zasedel prestol goriških nadškofov tako odlični mož.

Dopisi

Iz Podgore. Stavka delavcev in delavk v papirnici je končana. Začele so jo delavke, ker so sodile, da je njih plača prepiškava. Novinke imajo namreč po 50-65 kr. na dan; 70 kr. pa ima le ena izmed okoli 200 delavk! — Mej temi delajo ene že po 10-25 let! — One so hude na nekega žida „Velkomarja“, češ da jih zbada kakor kak komar in da pod njim ni mogoče obstajati!

Tudi zdravnik je bil baje povod stavki, ker skoraj vsakega sili v — špital! Delavke so stale ena za vse in

vse za eno! Ker se delavkam ni vgodilo, so priredile procesijo z mlajem na čelu po Podgori!

Za ženskami so prišli na vrsto moški, ki so se sklicevali, da ne morejo shajati s plačo pri zdajni dragini itd. Njih plača se razteza mej 70-90 kr. na dan! Direkcija jim je odgovorila, da naj vsi skup počakajo 3 dni, da pride glavni šef iz Dunaja.

V sredo popoldan je prišel mirit g. komisar Prinčič in delavci so šli delat v nadi, da jim vgodi „šef“. V petek popoldne je le ta dospel iz Dunaja in odgovoril, da ne nese itd., da rajše zapre tvornico, nego bi vgodil! Le kalamri-stom je obečal 5% zvišanja plače.

Delavci in delavke so na to zopet priredili procesijo s tremi mlaji in „Reihe und Glied“ po 6 skupaj! Delavke so bile na sredi. Ta procesija je šla notri v Ločnik. Okoli poldne so se vrnili v Podgoro in so našli vabila nabita na tvornici, da naj vsaka pride v saboto po plačo! Mej tem ko se je izplačevala, so bili nabili še eno naznanilo v treh jezikih, da naj namreč vsi pridejo delat v torek, kedor bi pa ne prišel, da bo kratkomalo odslovljen.

Delavci so bili zbegani! Ločniški demokratje so telegrafirali po Camberja in Učekarja v Trst, ki sta prišla v nedeljo zvečer k Dreherju, v pondeljek pa baje celo v Podgoro. Njih misel je bila ta, kakor smo čuli, da naj gredo vsi delavci v torek na delo in da jim čez 14 dni že povedo, kaj in kako bo storiti, če se jim plača ne izboljša itd.

„Strajk“, ki je imel do cela rdeči in laški značaj v slovenski Podgori je tako končan! Mi smo dobili prav natančne vesti o tem „ščoperu“, pa smo jih prihranili za Del. prijatelja, ki izide v sredo! Na svidenje!

Iz Št. Andreža. Dne 22. t. m. priredilo je „Bratno in pevsko društvo v Št. Andrežu“ zanimivo veselico. Iz mesta in okolice zbiralo se je mnogo ljudstva na dvorišču gospoda Jožefa Nanuta. Kmalu po 5. uri pričela je veselica. Zagrinjalo se vzdigne in zagledal si veličasten zbor pevcev in pevk pomnožen še z vrlemi pevci goriškega „Sokola“. Peli so dobro, nekatere pesmi celo dovršeno. Na željo ljudstva ponavljali so vse pesmi. Kako mogočno bi se razlegala pesem iz toliko krepkih grl v zaprtem prostoru! Gosp. pevovodji je treba le čestitati na vspehu. Le želeli bi bilo, naj se pri kmetskih veselicih težavne skladbe opuste, in uče narodne, koje ljudstvo tako rado in lepo prepeva, utis bi bil mogočnejši. Pozdrav je vsem zelo ugajal. Društveni tajnik g. Leopold Furlani je v kratkih pa jedrnatih besedah mnogo povedal. Srečno društvo če se vresničijo njegove besede. Slišali so ga tudi tisti; ki so nekdanj trdili, da je proti društvu.

O igrokazu: „Kosana“ in igri: „Pol vina pol vode“ ne morem natančneje povedati, ker se v ozadje ni nič ali le malo slišalo, le po kretanju dotičnih igralcev je bilo sodeči, da so bili kos svoje nalogi. Pač nehvaležno je predstavljati igre na prostem; zato morajo biti močna in zdrava pljuča pa tudi akustično dvorišče.

Po končanem sporedu zabavali smo se ob izvrstni godbi vojaškega orkestra in dobri kapljici vina. Gospod Makuc se je pa zopet pokazal mojstra svojimi umetnimi ognji. Zadovoljen sem se vračal domu, želeč naj bi nas kmalu zopet razveselilo vrlo društvo s kako veselico, „Živeli“!

Iz Kranjskega 23. maja 1898. — Te dni se veliko govori in piše o odhodu, prihodu in vmešanju kneza in nadškofa dr. Jakoba Missia. Vsebinska zadnjega vašega „Pr. Lista“ mersi, da tudi jaz peró sprožim.

„Prim. List“ je omenil, da se kneza in nadškofa Goričani boje in da se že nekateri pripravljajo na boj ali odpor. Če je to res, smemo na vsa usta govoriti, da je to prišlo na Goriško iz naše Kranjske. Ljudje, katerim je bil brezuspešen dolgoletni satanski boj proti knezu in škofu na Kranjskem, skušajo na Goriškem doseči svoj namen. Da se pa Goričani ne vsedete, kakor mnogi Kranjci, prezgodaj na limanice brezvestnim ljudem, je potrebno vedeti zakaj je trajal pri nas boj proti dr. Missi-ji. Za popolni odgovor na to vprašanje zadostujejo te-le besede: Ta boj je trajal pri nas edino za to, ker je dr. Missia strogo krščansko-katoliški škof.

O prihodu dr. Jakoba Missia je bil na Kranjskem laži-liberalizem, ki rekel je najlepši cvet. Priprosto, obočeno ljudstvo, kjer še ni bilo podjarmljeno liberalnim zastopstvom, je tičalo v gmotni in duševni tmini; bili smo torej gmotno in duševno na krivem potu. Bistro oko katoliškega škofa je takoj opazilo, kaj

preti naši deželi, če še dolgo ostane ta položaj. Za to je nastavljal proti temu svojemu čudovito moč, katera je počasi, pa vendar prišla med ubogi, poživljenja potrebni narod.

To in nič drugega ni dalo povoda za boj!

Vsakdo bi bil moral v tem delovanju kneza in škofa podpirati ali vsaj ne podirati, kar je s trudom zidal, toda bilo je drugače: Kača, kedar ji stopiš na rep se zvija, pes pa za cvetili; tako je pričel tudi kranjski lažiliberalizem. Da bi si pridobil pristašev, je napeljal najprvo vodo na svoj mlin s tem, da je proglasil dr. Missia za največjega nemčurja na Kranjskem. Ta poskus se je dobro obnesel. Če ravno ni bilo k temu veljavnih dokazov, so se dobili, posebno med tako imenovano inteligenco, ljudje, katerim je narodnost prva, vera zadnja — celo zasebna — stvar, da so se dali zaslepiti in začeli črtiti škofa iz narodnega ozira. — Tudi jaz sem bil poklican v neko družbo, edino za to, da se mi je dr. Missia opisal nemčur in malovreden škof; ker so mi šle dotične besede preko ušes, sem bil počasten, vključ temu da nisem do današnjega dne s prevzvišenim nikoli občeval, samo dvakrat ga telesno videl, z naslovom „Missijev petolizec“ — Liberalizmu pa to ni bilo dovolj; stikal in iskal je po vseh kotih da bi našel kaj črnega in če se je kaj dozdevnega pokazalo, je hitro po privržencih vpil: škof Missia je tak in tak. Vse to pa ni pomagalo, čim več se je vpilo, tim bolj se je svojega škofa ljudstvo oklepalo v zavesti, da poštena stvar zmaga. Zmagala je, ker je Bog blagoslovil delo in obrdžal knezu in škofu trdno voljo. Večina nasprotnikov je utihnila — prišla je do spoznanja. Ostale peščice sicer še bruhla žveploognjeno sovraštvo čez mejo, kakor razvidno, namenoma in hoče nahujskati vernike goriške metropole zoper delovanje novega višjega pastirja. Upajmo, da se to ne zgodi: Bog čuva pri svojih! Krščanske ljubezni! polno srce pastirja Kristusovega kakoršen je prevzvišeni dr. Jak. Missia pa si pridobi v kratkem vdanost pri vseh goriških katoličanih, ključali bode kdaj čk slovesu, kakor sedaj mi: Prevzvišeni! dolgo ste bivali med nami, vendar še premalo!

Iz kobarškega kota. Zdravniške razmere so pri nas take, da niso v sramoto samo deželi, ampak tudi državi. V tako obširnem tominskem glavarstvu sta samo dva zdravnika: c. kr. okrajni v Tominu in občinski v Boleu. Prvi je bolj uradnik kot zdravnik in ima le malo časa za izvrševanje zdravniškega poklica od 23. dne t. m. do 28. junija ima skoro izključno le opravilo s cepljenjem kozic. Pri tem se pa mora še pomisliti, koliko vasi obhodi en sam dan. Doma ima dovolj dela v pisarni. Vsak človek je včasih tudi rad prost in primerilo se je, da je dobil kratek dopust. In zopet se je primerilo, da je bil prav takrat tu fantovski pretep. Komisija je prišla in k njej c. kr. višji okrajni zdravnik iz daljne Gorice! Gotovo ni prišel zastoj, česar ne more nihče zahtevati. Lansko leto je tu razsajala med otroci — pa tudi odraslim — ni prizanašala — davica; moral je prihajati zdravnik iz Podbenesca na Laškem — ki se je še precej privadil našemu jeziku, — bodi vsaj v tem oziru vzgled našim c. kr. uradnikom — in odnesel je iz ene same vasi nad 300 (tristo!) goldinarjev. Bolški g. zdravnik je pač le občinski in ne verujem, da bi Bolčani radi videli — ker ga plačujejo sami — da bi hodil daleč okrog. Iz zanesljivega vira sem slišal, da sta slovenska odbornika sestavila prav lep načrt zdravstvenega zakona, pa da so jima laški tovariši v deželnem odboru črtali zdravniški mesti v Cerknem in Kobaridu. Prav oni gospodje, ki imajo vedno v ustih humaniteto, je ne poznajo, mari mi Slovenci nismo „humani“? Lah, ki mi je to pravil, je postopanje laških odbornikov prav ostro obsojal.

V celem kobarškem kotu, ki šteje tri županstva z blizu 4000 ljudij, ni niti ene babice. Zdravnikov ni, babic ne, denarja za daljne pa tudi krajše poti, posebno pa za oddaljene zdravnike ne, ker so dragi. Hudo je, ako je človek oddaljen od sveta, svoje pridelke mora ceneje prodajati, kar pa nima in rabi, drago plačati. Beata solitudo!

Iz Zapotoka. Vaš list, kojemu smo pred dobrim prorokovali k večjemu 1/2 leta obstanka, povsnel se je prevstrojen do višje stopinje, pridobivši si v raznih slovesih zaupanje, tako da mu je zagotovljen obstanek. Smelo trdim, da se je tudi meni Vaš list prikupil, odkar odločneje piše v katoliško narodnem duhu.

Danes Vam moram podati tužno sliko naše cerkve. Tukajšnja vikarijska

cerkev, če jo sploh smemo tako zvati, podobna je kaki samotni zapuščeni kapelici, v koji se je bogoslužje že davno pustilo. Zidišče je starinsko, krivo in tanko, tako, da se ob deževnem vremenu voda iztaka v prezbitერი in v žagrad. Podstrešje je staro, tramovi in vezi so večinoma gnjili, trohljivi. Okoli cerkve je toliko prostora, da se komaj kapnica odteka. V skalnati duplini ležeče cerkveno zidišče je z grobljo obsuto, tako da komaj jeden za cerkvijo okoli zleze, vendar mora paziti da si glave ne razbije. V cerkvi ni obhajilne mize, ne prižnice, ne orgelj, ne stolov za stare ljudi; niti jedne spovednice ni! Za silo se uporablja „ad hoc“ zdelbljena in navrtana dilja! Malo krstišče je pri vhodnih vratih z deskami ograjeno, kakor jasli. Cerkevna ladja meri 6 m. dolžine, 4 m. širine 5 m. višine imajoč le jedno 35 cm. široko in 1 1/2 meter visoko oknice; drugo približno slično luknjo izdolbil je bivši g. vikar. Skromno sveetišče ali prezbitერი se ne mora vpoštevati, ker je še za duhovnika in cerkvenika premajhno. Toraj vlada v cerkvi za časa cerkvenih opravil temota, tesnobna tišina, vlaga, kar je obsojanja vredno že iz zdravstvenih ozirov! Veliko ljudi mora še na prostem zunaj cerkve ostajati, ker cerkev je pretesna in premajhna. Pripomniti se mora, da zahajajo semkaj k službi božji v bližini nahajajoči se verni iz Marijinega Celja, Gorenjega Polja, kakor tudi obmejni Benečani ob Judriji. Žagrad nima vhoda. Jediní cerkveni vhod je 1 m. širok 2 m. visok. Vrata istega pa z ključavnico vredi bi prijala bolj hramu ali kaki kmečki kleti, nego hiši božji. To je res žalostna, pa resnična slika naše vikarijske cerkve. Oblasti bi vendar morale prepovedati v tako malem hramu nadaljevati sveta opravila, ker se na tak način božjemu imenu nečast dela in se ljudstvo mori in zdravstveno kvari. Na korn luč ugasne, če so vrata zaprta med mašo. Večkrat koga šibkost premaga da ga morajo iz cerkve peljati; duhovniku pa jemlje glas, če glasno pridga ali poje itd. Iz zdravstvenih in iz drugih mnogoličnih vzrokov in ozirov je vtemeljeno in opravičeno nameravano zidanje nove cerkve ali pa prenovljenje sedanje obstoječe. Vikarijske za g. vikarja je veliko in prostorno-nasprotno pa je cerkev za Boga, kakor sem vam objavil, res pravi pravcati hlev. Kdo nam pomore? Mi sami pa Bog. Kako pa? To sporočimo prihodnjič!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Državni zbor se je sešel danes. Nadaljuje se razprava o nujnih predlogih glede preuredbe jezikovnega prašanja. O uspešnem delovanju ni misliti, ker so si nemški kričati že zopet preskrbeli novega gradiva, s katerim bodo ovirali plodno delovanje drž. zbora.

Delegacije so dokončale svoje delo, t. j. dovolile so vse, kar so zahtevali skupni ministri. Posamezni delegatje so posebno pri vojnem proračunu povdarjali, naj bi se vojaštvo oziralo na kmetovalce in male obrtnike, ter naravnost od njih naročalo vojaške potrebsčine. Vojni minister pa je odgovoril, da bi rad, a ne more. Tako kmetovalec plačuj za vojaštvo, dobiček pa shranjuje židovski prekupci. Govorilo se je tudi o jezikovnem vprašanju. Delegat Hochenburger se je razkoračil nad vojnim ministrom radi bošniškega polka v Gradcu. Vsprejete so se vse postavke brez vgovora, tudi 30 milijonov za ekspedicijo na Kreta so delegatje mirno dovolili.

Nagodbeno prašanje se je odložilo do konca leta. V tem času hoče Thun vse poskusiti, da omogoči redno delovanje drž. zbora. Tako se zopet sklene začasna pogodba, ostanejo vse stare krivice, odgovorni za to pa so kričali, ki vse drugo prej zastopajo kakor ljudske koristi, Grof Gleibach je imenovan predsednikom graškega nadsodišča. Mož je stari liberalce, ter je pri Slovencih še izza prvega posredovanja v najslabšem spominu. Sedaj ga pa še Nemci nočejo. Graški Nemci so vprizorili burne demonstracije radi njegovega imenovanja, češ da je podpisal Badenjeve jezikovne naredbe. Skozi tovarni magacin v spremstvu vojaštva je šel z vlaka v svojo kočijo. Graški mestni zbor je v javni seji protestiral njegovemu imenovanju, ter tudi degradiranju rezervnih častnikov. Kaj stori vlada, ne vemo. Vedeli bi, ko bi se to gojilo v Ljubljani ali Pragi.

Vnanje države.

Umrli je najvplivnejši angleški državnik Gladstone v 89 letu svoje dobe. Bil je večkrat minister. Ko zagrizen pri-

staš anglikanske cerkve je bil velik nasprotnik papeštva, pač pa vnet zagovornik težnj bednega irskega prebivalstva.

Nemiri v Italiji so tedaj vsaj navidezno udušeni. V izstradani množici pa še vedno vre. — Vlada je zaprla vse nevarnejše rogovileže ter razpustila vsa socialistična društva. Porabila je to priliko, da je razpustila tudi več katoliških društev. Posebno se vlada znaša nad milanskim nadškofom, češ da je nalašč ostavil Milan. Tudi te nemire hočejo francosni izkoristiti proti cerkvi in duhovščini, a za hrbtom se jim zbirajo revolucionarji, ki jih je prej ali slej uničijo. Cerkev pa bude ostala.

Špansko ministerstvo se je komaj popolnilo, a že zopet razpada. V vsej nesreči uboga Španija še do stalne vlade ne more priti. — Filipinske otoka hočejo Španci prepustiti Francozom samo da se jih Amerikanci ne polaste.

Vojska med Španijo in Ameriko. Mnogo časa je že poteklo, toda do odločilne bitke še ni prišlo. Španski admiral Cervera je prišel srečno v kubansko vodo, kjer se spretno ogiba ameriškimi ladijam. Srečno je priplul v pristan Santiago, kjer se je oskrbel s premogom in drugimi potrebščinami. Za njim je hitel ameriški poveljnik Sampson, da ga zaje v zalivu. Toda Španci so mu najbrže ušli pravočasno. Amerikanci stražijo prazen zaliv. Španci pa se jim že v kakem drugem kraju rogajo. Amerikanci so že razbojnali v svet, da so bili Španci zopet tepeni. A to je pristna ameriška rasa. Amerikanci pa tudi ne napredujejo. Primanjkuje jim ladij, s katerimi bi prevažali vojaštvo in strelivo na Kubo. Sklenili so najeti še 100.000 prostovoljcev. Ko so Amerikanci pri Biskagi skušali vtipotapiti orožje in strelivo, so jih Španci pustili na suho, potem pa padli po njih in jim odvzeli vse orožje. Na drugi strani pa se poroča, da so Španci premagali Amerikance pred Santiagom in da so usmrtili admirala Sampsona.

Na francoskem so volitve neugodno izpadle za vlado. Zato sedanja vlada odstopi.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. Vrhniška železnica se že gradi. — V vrhniških gozdih so zasledili dva medveda, ki sta raztrgala že jedno goved. — Državni pravnik J. Pajk je imenovan podpredsednikom dež. sodišča v Ljubljani. — Na Pijavi Gorici je nastal velik požar, ki je uničil 14 hišnih števil. Cerkvni zvonik je popolnoma uničen. Zažgali so otroci. — Marijine družbe z Gorenjskega so romale k Mariji na Brezje, kjer se je vršila lepa pobožnost. — Nad Vrhniko je povozil vlak sedemletno deklico, ko se je po železniški progi vračala domov. — V Rovtjah je pogorela hiša posestnika Jereba. Žena je gonila ovce iz hleva, a vdre se strop in zasuje ženo, ki je popolnoma zgorela. — Novo vojaško bolnišnico bodo zgradili v Ljubljani.

Na Štajerskem. V Mislinji je kupil ondote velike fužine jud Špitzer iz Dunaja. V slovensko Štajersko se vedno bolj zadržujejo judje in Nemci. Res žalosten pojav. — Ogenj je uničil posestvo Iv. Grandušeka. Škoda je velika. — Novo deželno bolnišnico zgradi dežela v Slovenjgradcu. — V Spod. Doliču so našli kočarja Martina Počnik s prestreljenim trebuhom v postelji. Ustrelil ga je njegov pasterk na prigovor lastne njegove žene. Oba sta pod ključem. — Utopljeno so izveleki nedavno iz Drave blizu Vurberka. — Obesili so v Mariboru dne 21. m. m. morilca Wratschkota, ki je umoril tasta in taščo. Umrl je skesan.

Na Koroškem vlada posebno naslednje Slovence, ki razsirjajo "Mir" med ljudstvom. Več tožba je že bilo, a vse so bile luknja v vodo. — Ko je bil novi dež. predsednik v Velikovu, mu tamošnji okr. glavar ni pokazal slovenske šole sv. Cirila in Metoda. Zakaj ne, si pač lahko razlagamo. — V Turdančih pri Mariji na Zili je pogorelo pet hiš. Zgorelo je tudi pet ljudi. — V Skofljah je pogorela Kojškova hiša. Zgorelo je tudi 14 ovac.

NOVICE.

Gorica.

Nadvojvoda Leopold je umrl 24. m. m. v gradu Hörtstein.

Prevz. knez in nadškof je daroval goriškemu županu 500 gld. za mestne uboge. Kako se je dar razdelil, si lahko mislimo. *Cem. toz. tam. bis dar?*

Prevzvišenemu knezu in nadškofu sta se v imenu kluba slov. dež.

poslancev poklonila gg. dr. Ant. Gregorčič in grof. Alfred Coronini.

Novega kneza in škofa je Ljubljana posebno slovesno sprejela. Vsi slovenski stanovi udeležili so se sprejema. Na dan vmeščenja pa se je milostni škof v krasnem govoru sam predstavil vernemu ljudstvu. Nemško časopisje posebno nesramno napada mil. škofa, ker je povdarjal, da je rojen Slovenec in tak hoče ostati. Ljubljanska nemškutarja je ob tej priliki pokazala vso svojo nagoto.

Imenovanje. Nadučitelj - voditelj g. Matej Kante, okrajni šolki nadzornik v Sežani, je imenovan učiteljem na c. kr. vadnici v Gorici.

Grofica Lanthieri a Paratico, rojena Furlani, soproga vipavskega in ribnerskega grofa je umrla dne 24. maja. Mir njeni duši.

"Krojaška zadruga", vpisana zadruga z omejenim zavezom se je ustanovila včeraj na osnovnem shodu. Pri vsem slabem vremenu se je sešlo petnajst gospodov, od katerih je 12 pristopilo z 36 deleži po 20 gld. Začetek je torej dober.

— Treba je pa še veliko truda, da se zadruga pomnoži do 300—400 deležev. In vendar ne bi smelo biti tako težko to podjetje. Korist zadruga za krojače in šivilje kakor tudi za njih odjemnike je preočitna, da bi ne pristopili vsi, ki le količkaj morejo. Krojači in šivilje so zdaj preveč odvisni od trgovcev, pri katerih kupujejo na drobno. Pa še marajo jih ne trgovci, ker želijo, da naj ljudje sami kupujejo blago in nosijo delat h krojačem. Ljudje neuki namreč dajajo trgovcem več zaslužka, ko krojači, ki poznajo blago. Če hočejo tedaj krojači imeti dobro blago in po poštenih cenah, je morajo naročiti naravnost iz velikih tovarn. To jim je pa zdaj nemogoče, ker posamezni nimajo toliko dela in denarja, da bi mogli na debelo kupovati. To jim bo le tedaj mogoče, ako se združijo v zadrugo, katera bo imela vsaj 6000—8000 gld. gotovine in še toliko upanja, torej najmanj 12.000 do 16.000 gld. Če se to zgodi, bodo odjemniki kupovali rajše pri krojačih in šiviljah, ko pri drugih. Pri tem bo tudi nekaj dobička.

Zadruga pa so velike koristi tudi za občinstvo na sploh, ker zadruga veče za družni pečat, da morajo biti poštene. Zadruga bo skrbela za dobro ime svoje trdke in ne bo smela delati z občinstvom, kakor nekatere trdke v Gorici, ki nimajo cenikov in "glihajo" z ljudmi, da se ti usmilijo, ko mimo greš. Človek se skoraj ne upa v prodajalnico, ker ne vé nobenemu blagu cene, le to vé vsak, da prodajalcu ne sme verjeti. Kar mu zaceni po 4 gld., mora si misliti, da je prepusti za 2 gld., če se bo z njim trgal pol ure. To je pa občinstvu jako neljubo in veliko njih se pošteno opehari. Vsega tega ne bo pri zadrugi prodajalnici, katera bo imela svoje določene cene brez sitnega "glihanja". V zadrugi prodajalnici bo vsak vedel, da kupuje pri zanesljivih ljudeh.

Zatorej pa, prijatelji delavskega ljudstva, zganite se in pomagajte, da se zadruga razširi po celi deželi. Vsi krojači in vse šivilje naj pristopijo, pa tudi njih odjemniki, vsak po svoji moči!

V odbor je izvoljenih pet mož mojstrov iz Gorice, kateri pravila podpišejo in vložijo pri trgovskem sodišču. Zadruga je dobila tudi vestnega in zanesljivega blagajnika in tajnika spošt. g. Luka Dugarja v Gorici (Na Placuti). Kdor želi pristopiti, pošlji njemu pristopno pristojbino 1 gld. in takoj dobi pristopno izjavo v podpis. Deleže se lahko vplača ali zdaj hitro ali pa v mesečnih obrokih po 4 gld.

Petstoletnica. Minulo je pet sto let od kar je sezidana cerkev sv. Duh na Gradu v Gorici. Sezidala sta jo grofa Mihael in Janez Rabatta l. 1398. Ako obiščeš to cerkvico vidiš spreda dva kame-nita kipa iz onega časa. Prvi kip predstavlja grofa Rabatta, drugi pa grofinjo. Pod kipoma in nad kipoma vidiš grofovske grb. Goriški magistrat je vzdal na pročelju tablo s sledečim napisom: Eretta dalla famiglia Rabatta 1398, ristaurata dal municipio 1888. Cerkev je pripadala v teh časih fari solkanski in je bila prva v Gorici. Sezidana je bila v lepem gotičkem slogu. Ko so jo pa v raznih časih popravljali in okrog nje hiše prizidavali, so je nevedni mojstri močno pokvarili. Ohranjenih je še sedem majhnih, toda prav prijetnih gotičskih oken. Pred osmimi leti so razdrili stari lesen altar Matere Božje in ga zamenjali z novim iz cementa. S tem so cerkev zopet močno pokvarili, ker zakriva zdaj ta mnogo previsoki altar dve najlepši gotičski okni.

Ko je grajsko ljudstvo slišalo dne 22. maja v cerkvi oznanilo, da se bo le-

tos na binkoštni praznik praznovala petstoletnica, začeli so vsi brez razlike tek-movati v pripravah za izredno slovesnost. Dekleta so darovala lep antipendij in polno cvetličnih šopkov. Posebno hvalo zaslužijo usmiljene sestre v zavoda "Contavalle", ki so cerkev prekrasno olišpale in z vsem potrebnim oskrbele. Omenjati je tudi z hvaležnostjo g. Frid. Bisiacha (caposestiere) in drugih grajskih mož, ki so se z veliko pridnostjo vneli za slovesnost.

V soboto zvečer ob 7 uri je bila pridiga in blagoslov. Po blagoslovu so grajci razsvetlili okna in sicer skoro vsa okna do ulice: Rastello. Umetelne ognje sta preskrbela gg. Kren in Makuc. Zlasti zadnjemu se je izvrstno posrečilo, da mu je ljudstvo živahno ploskalo. Na binkoštni praznik je bila ob 8. uri slovesna sv. maša, katero je daroval preč. prošt Andrej Jordan. Sv. maše se je udeležil tudi župan dr. K. Venuti s soprogo. Pokazali so se tudi goriški ognjegasci. Petje so preskrbele deloma gojenke iz zavoda "Contavalle" deloma pevci stolne cerkve. Vse hiše so bile v zastavah in ulice v majih. Na zvoniku so bile tri zastave: papeževa, cesarska in mestna. Pred cerkvijo je bil krasen slavolok v goriških barvah z napisom 1398—1898.

Vse se je vršilo v najlepšem redu. Ko smo odpeli na binkoštni praznik pri popoldanskem blagoslovu: Te Deum, smo si voščili: Zdaj pet sto let v nebesih!

Razsvetljava. Sv. Gora je bila na predvečer intronizacije lepo razsvetljena, in tako očitala z ognjenim jezikom Gorici, katera ni pokazala nobenega znamenja. Verno ljudstvo bi gotovo tudi tako pokazalo svojo vdanost in je tudi pričakovalo. Večni madež ostane, da par židov in njih hlapcev strahuje toliko dobrega ljudstva. Le pri č. kapucinih je bila krasna razsvetljava.

Soda-voda. Slovenci imamo v Gorici tudi lastno tovarno za izdelovanje sode-vode. Mislili bi, da to podjetje najde splošno priznanje in podporo. Res nekateri naši narodni krčmarji v Gorici in po deželi so se sklenili nove trdke "Hrovatin" in so povsem zadovoljni z blagom in ceno, kar ni tudi drugače mogoče ker v tovarni dela večak v svoji obrti. — Jako smo se radi tega zavzeli, ko smo slišali, da mnogo naših krčmarjev in odjemnikov vstraja pri stari, falirani trdki. — Razloga ne najdemo, kakor, da morajo imeti izdelki znane trdke "Cos. fabrica goriz." nekaj posebnega, kar vleče. — In iznajdli smo, da trdke pravi lastnik je nek Rückkerzen (ime diši močno po orientalskem česnu). Mož pa je protestant, Nemec in je baje lastnik sramotnega bordela v Gorici. Mogoče diši tudi po tem njegova voda. — Slovenci! kje je vaš krščanski čut, kje je vaš narodni ponos! Upamo, da nismo zastoj govorili!

Tatvina. Med ali po birmi pri sv. Ignaciju so bile ukradene tri ure. Mora biti med nami kak izučen dolgoprstež, ker se je že zgodilo, da je v gneči kaj izginilo. Pozor tedaj!

V načelništvo gospodarske zveze so bili pri osnovni odboru seji poleg predsednika dr. Šušteršiča izvoljeni gg. vodja Povše, dr. Krek, tajnik I. Šiška, župan šentvitski Belec in trgovec Kanšek, namestnika pa sta I. Pliberšek in V. Schweitzer. Osnovala sta se lokalni goriški odseš in trgovski odseš Razgovarjalo se je tudi o drugih važnih gospodarskih točkah.

Cerkljanska deputacija gg. župana Tušarja in podžupanov Ravnikar in Kosmač je izročila častne diplome poslancem dr. Gregorčiču, grofu Alfr. Coronini in dr. Tumi. Diplome je izdelal Cerkljan-samouk.

Dobili smo informacije od g. Resberga. Resnici na ljubo povemo, da g. Resberg ni sam tožil dotičnega slov. trgovca, ampak firma v Budapešti, kakor je sporočila "Soča". Torej se ne more reči, da je Resberg ogel na cesto dotičnika.

Sicer pa protestujemo najodločneje proti izjavi Soče 37. št. t. l. namreč da je obstanek neke velike trgovine v Gorici častna zadeva Slovencev na Goriškem, in povemo da ta izjava Soče je skrajna zloraba časti Slovencev na Goriškem; kajti, dotična trdka nima niti enega svojstva za tako obveznost Slovencev na Goriškem, pa tudi Slovenci skupno ali po kakih legalnih zastopnikih nismo z njo sklenili nikake obveznosti.

Ako pa je kdo predrzno na svojo roko naredil kako obveznost z quo tvrdko, je on le sam odgovorom za njo; a tega naj si nikar ne domišluje, da

moramo vsi Slovenci na Goriškem hoditi po vrvi, kakor ugaja njemu.

Korajza velja, misli si Soča. Zato pa, kadar jo radi taktike tudi njeni privrženci vzamejo v šolo, vsakikrat precej zatrobi v javnost, da ji razumniki pritrujejo. Zdaj jih je zopet dovolj slišala radi netaktne pisarije o dohodu milostljivega nadškofa in radi uničevanja naših trgovcev; zato pa je zopet začela dajati razumeti, da ji razumniki pritrujejo.

Kratke opazke o cerkvni glasbi v goriških cerkvah. Kakor znano, bila je slovesna intronizacija Njih Prevzvišenosti knezonadškofa dne 22. maja t. l. v goriški stolnici. Radovedni smo bili, kako se bo obnesla cerkvna glasba ob tej slovesnosti in pričakovali smo kaj izbornega — a varali smo se. Pri običajnih poklonih Prevzvišenemu je g. organist kvintaliral na močno razbrane orglje, udrihal klavirsko po tipkah ter za čas, ko mu je fantazija pošla, zasukal jo prav "na lušno". Obžalujemo, da se ni poslužil tiskanih cerkvenih skladb, saj takih imamo na izbiro — spretnosti v igranju glask pa tudi g. organista ne pomanjkuje. Potem je sledila pontifikalna sv. maša, pri kateri so peli menda 4 celi pevci. Orglje so škripale, gosli cvilile, klarineti vriskali, trobente tulile in pavke ropotale, kakor bi bil sodni dan. Skladba je bila Guonodov konglomerat iz laške, nemške in slovanske glasbe, brez prave vezi, brez izpeljanih motivov, je bila prazna, nečimurna, neliturgična in necerkvena.

Pri Smarnicah pa gosp. organist Seghizzi oskrbuje našim Orientalcem zastoj prav zabavne večere. Hotel je spraviti svoje litanije na kor cerkve sv. Ignacija, kjer je že prej priredil znani koncert. Ker pa mu je bilo to potoma previdnega in za čast božjo vnetega preč. g. župnika monsg. Wolfa zabranjeno, popihal jo je s svojimi pevkami doli na Placuto, hoteč morda popraviti svoj škandalozni koncert v cerkvi sv. Ignacija. Tam smo imeli priliko slišati ta slavni monsturno cerkvno - glasbene nevednosti s prečudno lepo sentimentalnim "miserere nobis" v C-moll, z ponavljenimi štirimi invokacijami in trikratnimi: ora, ora, ora pro nobis, po teatralno tremolujočem sopranu in nadušljivem altu na splošno veselje navdušenega Izraela. —

Prašamo se radovedno, bo li kedaj posijalo solnce spoznanja prave cerkvene glasbe tudi v našo civilizirano Gorico? Skrajni čas je za temeljito preosnovo do skrajne meje pokvarjene cerkvene glasbe ako nočemo, da se nam bodo pričele ovce posmehovati.

Opazovalec.

Prošnja! Sliko prevzvišenega nadškofa priobčimo v prihodnjem v Pr. listu! Podoba našega duhovnega kneza in prvega moža na Goriškem bi ne smela manjkati v nijedni slovenski hiši. Dolžnost č. duhovnih sobratov pa je skrbeti, da se novi nadvladika popularizira in omili vernemu našemu ljudstvu. Za to pa prosimo, da sobratje vernike opozorijo in nabirajo naročnike za dotično štev. Pr. lista, ki se bode prodajal s sliko vred le po 5 kr.!! Podoba bode tako velika, kakor je bila preč. monsg. Mahnič! Tudi vljudno prosimo, da se nam kmalu naznani število izrednih naročnikov za dotično štev. Pr. lista, da bomo vedeli koliko iztisov je natisniti!! — Upravništvo "Pr. lista".

Podružnica sv. Cirila in Metoda v Biljani bode zborovala dne 12. junija ob 5 uri popoldne v Biljani.

K polnoštevilni udeležbi vabi ude Odbor.

O priliki intronizacije. Njih prevzvišenosti kneza in nadškofa bila je tudi v Bovcu cerkvna slovesnost, katero je poveljevalo tudi streljanje iz topičev. Prebivalstvo se veseli novega nadpastirja, kojega nam Bog ohrani mnogo, mnogo let!

Sv. Lucija na Mostu. "Hovder, hovder, hovder...." Naj ne misli p. n. g. A. M., da mu bom popravil ali kvaril šaljivo slovno, ali da ga mislim celó izpodriniti. Ne, ne, temuč še pripravim mu za-njo nekaj tvarine, bolj smešne ko šaljive.

a) Neki okr. šolski svet je podelil nedavno neki mladi g. učiteljici prvo službo s temi besedami: "okr. šolski svet v.... vas je v seji dne... imenoval začasnim učiteljem v...."

b) Neko okr. sodišče je proglasilo neko mladenko za polnoletno in samostojno tako-le: "Uvažuje... uvažuje... uvažuje... proglasa podpisano sodišče M. S. polnoletnim in samostojnim".

c) Pri nekem shodu je nekdo trdil, da ta in ta cesta "ni še proglašena skladovnim". — Ko je pisec teh vrst nekoga opozoril na pogošek pod a), dobil je za odgovor: Kakor je prav: imenovati koga

začasnim učiteljem, takó je tudi prav: imenovati katero začasnim učiteljicam. Naj nam tedaj pove p. n. g. A. M., če je res prav, če smemo tako govoriti in pisati kakor je pod a, b, in c? Naj nam tudi pové svoje mnenje o tistem mehkužnem „eljevanji“, ki je uče po naših šolah, češ: treba govoriti čisto.

Hovder, hovder, hovder...

Hranilnica in posojilnica v Tolminu obrestuje š 1. julijem t. l. dalje vloge 4%. Posojila daje na vknjižbo po 5%, na osebni kredit in vrednostne listine po 6%.

Utonil je blizu Bóvca desetletni deček.

Nov sneg je zapadel po bovških gorah.

Cesta iz Soče v Trento se to leto še ne bode nadaljevala. Na bovških Klužah in na Predelu pa pridno delajo.

Za Alojzijevešče (X. izkaz 1898): Preč. g. I. Kumar vikar 10 gl.

Rojaki spominjajte se o vseh pri-ložnosti slovenskega Alojzijevešča.

Društvo „Solski dom“. (XVIII. izkaz od 12. do 28. maja.) Kot ustanovniki z doneskom 100 gl. oglasili so se: Slavno županstvo v St. Andrežu, slavno županstvo v Podgori, slavna hranilnica in posojilnica v Tolminu, slavno pevsko in bralno društvo „Lira“ v Komnu, g. Gabršček Oskar, župan in posestnik v Tolminu, gosp. dr. Alojzij Franko, odvetnik v Gorici, gospa Doljak Katarina, veleposestnica v Solkanu, gospica Doljak Kristina, učiteljica v Solkanu in g. Vidmar Josip, župan in trgovec v Lokavcu.

Vplačali so: Slavno županstvo v St. Andrežu 100 gl.; Slavna hranilnica in posojilnica v Tolminu 100 gl.; Gabršček Oskar, župan in posestnik v Tolminu na račun ustanovnine 1. obrok 20 gl.; Slavna „goriška ljudska posojilnica“ na račun pokroviteljnine 1. obrok 250 gl.; „Jurjev“ Franjo nagrado, določeno mu po ravnateljstvu „gor. ljudske posojilnice“ 75 gl.; Kopač Andrej, denarničar „gor. ljudske posojilnice“ letnino za l. 1897 in 1898 10 gl.; Prvo mlekar-sko društvo v Iderskem pri Kobaridu 10 gl.; X + Y 10 kr.; Jug Josip, mizar v Solkanu 50 kr.; Po upravnistvu „Soče“ št. 38, kakor tam izkazano 59.50 gl.; Po upravnistvu „Soče“ št. 39, kakor tam izkazano 130.97 gl.; 54. ustanovnik na račun ustanovnine 1. obrok 20 gl.; Slavna posojilnica in hranilnica v Ajdovščini 10 gl.; Gorjup, uradnik v Gorici 20 kr.; Kocjančič Andrej, veleposestnik v Podgori 10 gl.; „L. D.“ v Gorici 10 gl.; Lovišček Janez, ulica Orzoni št. 11. 1 gl.; Klanjšček Fran. kaplan v Kamnjah, na račun ustanovnine še 30 gl.; X po veselici v St. Andrežu 63 kr.; Vidmar Josip, župan in trgovec v Lokavcu izplačal ustanovnico 100 gl. Skupaj 937.90 gl. — Vsled prejšnjih izkazov 10.967.16 gl. — Do 28. maja došlo torej denarničarju v roke v gotovini 11.905.06 gl.

Trst-Istra.

Namestništvem svetovalcem v Trstu je imenovan okrajni glavar Friderik vitez Schwarz. Slovenec je dobro znan še iz Postojine in Pazina. Z dežja pod kap.

Vrta „Kmetijska in vrtnarska družba za Trst in okolico“ prične 1. junijem izdajati svoje družbeno glasilo „Gospodarski list za tržaško okolico.“ List bode izhajal prvi dan vsakega meseca. Z veseljem pozdravljamo ta korak prepotrebne družbe v poduk tržaških okoličanov.

Dež. posl. Nabergoj pred sodiščem. Lahki napenjačo vse moči, da bi tudi moralno vničili vrlega Nabergoja. Tožitelj je bil zandar Zamarchi, ki je tožil, da je g. Nabergoj na javnem shodu razžalljivo o njem govoril. Razprava pa je dognala, da je bil tožitelj res pijan. Zato je sodišče g. Nabergoja oprostito. Kake moralne vzroke si pač omisljijo sedaj, da ne puste Nabergoja v zbornico.

Nove razglednice je založil g. Iv. Bonač v Ljubljani v korist družbi sv. Cirila in Metoda. Razglednice so tiskane v barvah, ter se vidi na njih Sv. Jošt nad Kranjem ter Tomo Zupanov dvorec: Okroglo. Na razglednicah je tudi slika zaslužnega prvomestnika ciril in metode družbe Tome Zupan. Po razglednicah bodo gotovo prav pridno posegle podružnice prepotrebne šolske družbe. Cena dopisnic je 5 kr. Podružnice in preku-povalci dobe 100 dopisnic po 4 flor. franko doposlane. Naročajo se pri Ivanu Bonaču, knjigovezu v Ljubljani.

„Hovder, hovder, hovder,“

ali šaljiva slovnica.

(Dalje; sp. A. M.)

„Se“, o katerem smo se začeli me-niti v štev. 15 „P. l.“, moram za danes odložiti, ker moram napred odgovoriti nekemu v. č. gospodu, ki mi je pisal 16. maja t. l. tako-le: „V slučaju, da ne odo-brujete pisave: „dekanijski“ „kuracijski“, „vikarijski“ urad, kakor se zdaj splošno piše, blagovolite spriložnostjo potipati rano v Vašem „Hovder...“

Veseli me, da se gospodje obračajo semkaj, kedar imajo kak dvom. To mi daje priliko, marsikaj razložiti, na kar bi sam od sebe znabiti ne naletel. Zdaj pa ad rem!

Če smemo reči „škofija“, „dekani-ja“, „župnija“, smemo dosledno reči tudi „kuracija“ (boljše: kuratija), „vikarija“ in „kapelanija“. Če pa rabimo obliko „ija“, smemo in moramo rabiti tudi „ijski“ tedaj prav pravilno „dekanijski, kuratijski vikarijski urad“.

Iz Vaših cenjenih kratkih vrst ne morem razumeti, ali Vi obliki „vikarija“, „vikarijski“ odobrujete, ali ne; znabiti Vam ugaja bolj „vikariát“. Tudi ta ter-minus je pravilen; odvržena je namreč latinska končnica „us.“ Če pisete „vika-riat“, morate pisati tudi „vikariatni urad.“ Bolje pa je po moji misli, da se držimo za vse cerkvene okraje imen s končnico „ija po starem kopitu „županija“.

Čital sem v novem čas tu tudi ime „dekanstvo“ (za „dekanijski urad“); na-rejeno je to ime po analogiji „županstvo“. Jez pa mislim, da „županstvo“ je prav za prav nekaj drugega, ko „županijski urad“; „županstvo“ se reče nasproti sta-rejšinstvu; „županstvo“ je v obični izvr-ševna (eksekutivna) oblast, med tem ko „starejšinstvo“ le svetuje in sklepa, iz-vršiti pa nič ne more. Dalje tiči v be-sedi „županstvo“ nekako to, kar v lat. terminu „praesidium“ — Če pa hočemo zaznamiti tisti urad, ki velja za vso žu-panijo in ne samo za županovo osebo in oblast, moramo reči „županijski urad“. Si-cer pa tudi v nemškem jeziku ni menda določene besede. Tu beremo „Bürgermei-steramt“, tam spet „Gemeindeamt“. Ne vem, ali je v praksi kak razloček med tema dvema besedama, ali ne.

Morebiti, da o priliki še kaj spre-govorim o imenih cerkvenih oblastnj.

(Dalje prihodnjič.)

Otvorjenje trgovine.

Podpisani naznanja slavnemu slo-venskemu občinstvu v Gorici in z dežele da je otvoril pri sv. Roku na ulici proti Šempetru v lastni hiši št. 30 trgovino z jedilnim blagom po poštenu ceni. Priporo-čuje se p. n. občinstvu za obila naročila beleži z vsim spoštovanjem

Vincenc Podgornik

trgovec, Št. Peterske ulice št. 30

VINARSKO IN SADJARSKO DRUŠTVO

ZA BRDA

v

GORICI

Prodaja naravne in pristne briske pridelke

po zmernih cenah.

Zaloga pristnih briskih vin: burgundeca

rizlinga, modre frankinje

in druge.

DESERTNA VINA

Sedež društva je v Gorici, ulica Barzellini št. 20.

Lepe mašne knjige

za otroke in odrasle ljudi

dobo se po jako nizki ceni od 15 kr. navzgor pri

G. Likarju

v Gorici, Semeniška ulica štev. 10.

Razprodajalci na deželi dobo precejšen odbitek na cenah.

Štev. 301

1—3

op.

Razglas.

Naznanja se, da

JAVNA DRAŽBA

zastavil IV. četrtleta t. j. mesecev januarja, februarja in marca 1897.

začne v

ponedeljek, dne 13. junija 1898.

in se bo nadaljevala naslednje četrtke in ponedeljke.

Od ravnateljstva zastavnice

in ž njo združene hranilnice.

V Gorici, dne 5. maja 1898.

Slamnike!!!

Vsako-vrstne oblike najnovejše mode z domače in tuje slame, izdeluje, po-pravlja, štafira in prodaja na debelo in drobno

Franc Cerar

tovarna slamnikov v Domžalah pri Ljubljani.

Ustanovljene leta 1863.

Cenik na zahtevanje poštne prosto.

Hranilnica in posojilnica

v Šempetru pri Gorici

vpisana zadruga z neomejeno zavezo.

— Kmetišk denaren zavod —

Uradnica v kapelaniji.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/2 %.

Prave in edine

želodčne kapljice.

(Varilna znamka)

Zdravilna moč teh kapljic je nepre-kosljiva. -- Te ka-pljice vredi joredno prebavljanje, če se jih dvakrat na dan

Sv. Anton Padov. po jedno žlicico

popije. Okrepè pokvarjeni želodeč,

stori, da zgine v kratkem času omo-tica in životična lastnost (mrtvost).

Te kapljice tudi stori, da človek

raji je.

Cena steklenici 30 kr.

Prodajajo se v vseh glavnih lekarnah na svetu. Za naročitve in pošiljatve pa jedno le v lekarni

Cristofolletti v Gorici.

ANTON ŽBOGAR

v Podtrunu: Šempeterska cesta

TOBAKARNA

priporoča se p. n. slovenskemu občinstvu v Podtrunu in v oko-lici za obilno kupovanje raznih jestvin. Vse po skromni ceni.

AMBROŽ FURLAN

opozarja p. n. častito slovensko občinstvo v Podtrunu in v bližni okolici, da je storil podružnico trgovino z raznlmi jestdina mi v ulici Parcar št. 10 proti sv. Roku. Glavna jo Tržaška ulica 4. Slovenci! Zdai imate priliko. Hodite h svojcu! Prosimo dokazov de, janjske narodne zavesti!

Postrežba točna in po isti ceni kakor drugodi!

P. s. Koruzo, (sirk), otrobe in cement. na debelo!!

Svoji k svojim!

E. ŠUSTERŠIČ & C.

v Stolni ulici št. 13 nasproti veliki cerkvi.

Usojata si priporočati slavn. občinstvu in rojakom svojo

Veliko zaloga krojnega (manifakturnega) blaga

vsake vrste za možke in ženske obleke, kakor tudi vsake vrste modernega blaga za vsak stan, perilo in cvilh iz prvih tovaren, volno in žimo za blazine itd.

Vse se prodaja po jako znižanih cenah in se ne bojimo nobene kon-kurence. Postrežba je točna.

Svoji k svojim!

Slovenska tvrdka ustanovljena 1. 1876.

J. Pipan & C. v Trstu

Via Valdirivo št. 18

ima veliko zalogo in prodaja le na debelo

kavo, riž, južno sadje, olje vseh vrst za jedilo, za stroje, ribjo mast za strojarje itd.

Priporoča se trgovcem v Gorici in na deželi za obilne naročbe.